

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-1

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Mušov, „Na pískách“. Fragment lučkovité spony s pravoúhlou destičkou
a knoflíky (obr. 3, str. 146).

Cover Photography

Mušov, “Na pískách”. Fragment of the square-headed bow brooch decorated
with knobs (Fig. 3, Pg. 146).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

Pouze v povrchových vrstvách PP 1 se podařilo nalézt keramické střepy bezpečně datující MMK (Svoboda 2019, tab. 7, 9–10); sporadické zlomky pak odpovídaly období mladšího pravěku. PP 1 dále obsahoval velké množství rámcově pravěké fragmentované keramiky (společně s osteologickým materiálem z většiny ponechávána na místě), vyskytly se silicitové úštěpy. U PP 3 byla nálezořá situace obdobná, ovšem bez datační definitivy, celkově pak procento zjištěného archeologického materiálu bylo menší. Půdní kontrast u ostatních povrchových příznaků (PP 2 a PP 4) absentoval, jejich identifikace byla učiněna výhradně na základě porostových stop.

Vzhledem ke skutečnosti, že se zde prozatím opíráme pouze o zjištění výzkumu nedestruktivního charakteru, nelze o výše popisovaných povrchových příznacích hovořit jako o archeologických situacích souvisejících s rozsáhlou sídlištní aglomerací MMK. Může se jednat o pozůstatky zaniklých cest popř. vodotečí obsahujících z vyšších poloh splavené kulturní vrstvy, vyloučit nemůžeme ani narušení souvislého pásu kulturních vrstev nespecifikovanými stavebně-kultivačními zásahy.

Dan Svoboda

Literatura

Kovárník, J. 1993: Další archeologické nálezy ze Znojemska a Třebíčska. *Přehled výzkumů 1990*, 115–126, tab. 26–34.

Kovárník, J. 2005: Mladší moravská malovaná keramika z Hnanic u Znojma. In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín 2004. Zborník referatov z 23. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska, Skalica 21. – 24. 9. 2004*. Archaeologica Slovaca Monographiae Communicationes VIII. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 161–184.

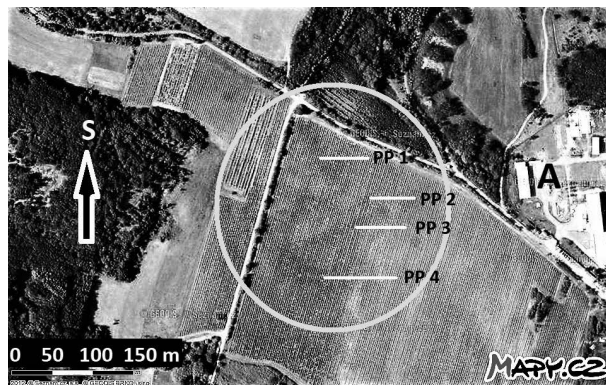
Mapy.cz [online]. ©2012. Seznam.cz, a.s., © GEODIS.BRNO.2019 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <https://mapy.cz/letecka=2012-?x15=9765056.&y=48.8050170&z=17>

Svoboda, D. 2019: *Hnanice I. Povrchové sběry květen/červen 2017*. Rkp. nálezořá zprávy, č. j. MTX201900024. Uloženo: Archiv nálezořá zprávy, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Resumé

Hnanice (Bez. Znojmo), „Fládnická – Knížecí vrch“. Im Mai/Juni 2017 sind während der Geländebegehungen in der Nähe von Hnanice Gemeinde (Bez. Znojmo) durch Ackertätigkeit gestörte, dunkelverfärb-

te Schichten festgestellt worden. Anhand der Keramikfragmente mit typischen senkrechten Knubben mit angedeuteter Öffnung wurde die Lengyel-Kultur datiert. Die Luftaufnahmen der Survey-Fläche (Abb. 5) zeigen deutliche Umrisse mehrerer Bodenverfärbungen.

Obr. 5. Hnanice (okr. Znojmo). Letecký snímek části lokality s vyznačeným místem koncentrace půdních příznaků (PP1 až PP4); písmenem A je označen hotel Vinice-Hnanice. Zdroj: Mapy.cz [online]. ©2012. Seznam.cz, a.s., © GEODIS.BRNO.2019 [cit. 2019-02-26] Dostupné z: <https://mapy.cz/letecka=2012-?x15=9765056.&y=48.8050170&z=17>.

Abb. 5. Hnanice (Bez. Znojmo). Luftaufnahme eines Teils der untersuchten Fläche mit den einzelnen Verfärbungen (PP 1-4); Der Buchstabe A markiert das Hotel Vinice-Hnanice. Quelle: Mapy.cz [online]. ©2012. Seznam.cz, a.s., © GEODIS.BRNO.2019 [cit. 2019-02-26] Einsehbar: <https://mapy.cz/letecka-2012?x=15.9765056&y=48.8050170&z=17>.

HOLASOVICE (K. Ú. HOLASOVICE, OKR. OPAVA)

Opavská ulice, parcela č. 1172. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK - 1 502451.239 1081122.998 274.965; 2 502449.836 1081121.711 274.975; 3 502449.603 1081122.030 274.988; 4 502451.100 1081123.325 274.951.

Záchranný archeologický výzkum probíhal v souvislosti s budováním přípojky a trafostanice pro nově vznikající čističku odpadních vod pro obec Neplachovice. Výkop pro kabeláž narušil mísovité cca 0,60 m hluboký objekt kultury s lineární keramikou. Jáma se nacházela severně od Opavské ulice, tedy ještě na katastru sousedních Holasovic, na levobřeží Heraltického potoka a cca 350 m od koryta řeky Opavy.

Soňa Králová, Jiří Juchelka

Resumé

Holasovice (Opava District), Opavská Street. Linear Pottery culture. Rescue excavation.

KLENTNICE (OKR. BŘECLAV)

„Stará hora“. MMK Ic. Sídliště. Povrchová prospekce. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově, př. č. 41/2018.

Lokalizace: X=-598742 Y=-1201229

V květnu 2018 upozornil prof. J. Svoboda spoluautora textu (FT) na výskyt lengyelské keramiky v poloze „Stará hora“. Ta se objevila na povrchu po provedení hluboké orby, která předcházela založení vinohradu. Předmětná lokalita se nachází v jihovýchodním cípu katastru obce Klentnice. Plochu, na kterou byly povrchové sběry zaměřeny, lokalizujeme především mezi kóty Stará hora (350,8) a bezejmennou kótou 351,5 a dále na severozápadním svahu těchto kót. V širším smyslu lengyelskému sídlišti odpovídají i pomístní názvy „Hladové“ a „Pole drvoštěpů“. Trať „U lesa“, která představuje nejvýchodnější část klentnického katastru, nemohla být v dané sezóně zkoumána, neboť byla pokryta vegetací, vzhledem k náhornímu rovinatému terénu i zde osídlení lze předpokládat.

Z fenomenologického hlediska se jedná o výšinou velmi impresivní lokalitu s výhledem na Stolovou horu, další části Pálavy i širší krajinu jižní Moravy, Dolního Rakouska a severního Záhoří včetně Malých Karpat. Díky povrchovému sběru, který provedlo Regionální muzeum v Mikulově, byl získán velký soubor keramiky a štípané industrie, ojediněle se podařilo najít i fragmenty broušených nástrojů. Většina artefaktů byla nacházena přímo na místě rozoraných archeologických objektů, což umožnilo brát v potaz i fragmenty zvířecích kostí.

Soubor keramiky je relativně málo fragmentární, zejména ve srovnání s keramikou nacházenou na opakovaně oraných polích. Typologicky odpovídá obvyklému složení lengyelských nádob, které zahrnují hrnce, hrncovité nádoby, mísy, mísy na nožce, tenkostěnné pohárky a keramické naběračky. Většina keramiky je zdobená pouze výčnělky, případně důlkovanými a přesekávanými okraji nádob. Malba se ojediněle vyskytla na několika fragmentech z jemné plavené hmoty se zastoupením červené, žluté i bílé barvy. Ojediněle byl nalezen i fragment antropomorfní plastiky. Z hlediska keramické typologie lze tento soubor chápat jako skupinu Ic, podobně jako většinu lengyelských lokalit na Pálavě.

Z broušené kamenné industrie byly nalezeny tři fragmenty artefaktů a dále jeden importovaný amorfní blok suroviny. V jednom případě se jedná o tylovou partii sekeromlatu vyrobeného z amfibolického dioritu typu Rokle ($MS = 0,43 \times 10^{-3}$ SI), dále dva fragmenty tenkých nástrojů z metabazitu typu Želešice ($MS = 9,6$ a $5,6 \times 10^{-3}$ SI). Mimo broušené nástroje byl nalezen i neopracovaný kus metadioritu ($MS = 0,27 \times 10^{-3}$ SI), který se vyskytuje zejména v jihozápadní části okresu Brno-venkov.

Soubor štípané industrie čítá celkem 76 kusů, přičemž mimo to byl dále nalezen drobný otloukač z medově hnědého křídového spongolitu a úštěp z valounu křemene okrové barvy, který může být spíše odštěpkem z otloukače než standardním produktem štípané industrie.

Z hlediska použitých surovin (Tab. 1) v souboru výrazně dominuje rohovec typu Krumlovský les (obě variety dohromady tvoří 70 %), přičemž varieta II značně převažuje. Tato varieta je zároveň jedinou surovinou, u které zde máme doklady téměř celého výrobního procesu, kdy jsou zde zastoupena dvě vytěžená jádra, čepele a úštěpy (včetně kortikálních) až po nástroje. Dále jsou zde přítomny v malém množství regionálně dostupné suroviny jako křemičité zvětraliny serpentinitu (KZS, v jednom případě zvýšená $MS 0,03 \times 10^{-3}$ SI), rohovec typu Stránská skála (SS), a obecná kategorie moravských jurských rohovců. Raritou celého souboru je přítomnost jádra zhotoveného nejspíše z rohovce typu Troubky-Zdislavice (T-Z), což je surovina, která se v neolitických souborech štípané industrie prakticky nevyskytuje. Suroviny ze vzdálených zdrojů pak reprezentují silicity glacienních sedimentů (1+1? ks), silicity krakovsko-česstochovské jury a čokoládový silicit (1+1? ks).

Typologie nástrojů je poměrně homogenní, výrazně zde dominují škrabadla (KL II 6 ×, KL I 1 ×, SGS 1 ×), ve třech případech se vyskytly trapézy (KL II, SGS), přičemž v jednom případě se jednalo o dlouhý trapéz (KZS). Fragment čepele z čokoládového silicitu má zhotovenou laterální retuš. Srpový lesk se vyskytl na třech čepelích zároveň s laterálním opotřebením (2 × KL II, 1 × KL I) a jednou nepřilíší výrazně na špici trapézu vyrobeného z trapézu vyrobeného z KZS. Vztah surovin a produkčního řetězce je vyjádřen v tabulce 1.

Tato práce vznikla v rámci projektu „Způsob života jako nevědomá forma identity v neolitu“, podpořeného Grantovou agenturou České republiky, číslo projektu: 19-16304S.

Antonín Přichystal, František Trampota

Resumé

Klentnice (Břeclav District), “Stará hora”. Discovery of a Lengyel site after subsoil ploughing. One potsherd refers to early Culture Funnel Beaker.